

# Царівна Льодянка

На високій, високій горі, під самим небом, серед вічних снігів стоїть кришталевий палац царя Холоду. Він увесь збудований із найчистішого льоду, і все в ньому, починаючи з широких диванів, крісел, різьблених столів, дзеркал і закінчуючи підвісками на люстрах, — усе льодяне.

Батюшка-цар грізний і похмурий. Сиві брови нависли у нього над очима, а очі в нього такі, що хто в них лише погляне, того колючим холодом так і пройме. Борода в царя зовсім біла, і в ній ніби блискітки від коштовного каміння заплуталися, і самоцвітними іскрами вся вона так і переливається.

Та красивіша за царську бороду, красивіший за його високий палац, красивіші за всі скарби три доньки царя, три красуні-царівни: Хурделиця, Стужа і Крижинка.

У царівни Хурделиці чорні очі й такий дзвінкий голос, що його внизу, в долинах, далеко чути. Царівна Хурделиця завжди надзвичайно весела і танцює та співає цілий день.

Середня царівна, Стужа, не поступається красою старшій сестрі, тільки вона горда й чванлива, ні з ким добрим словом не обмовиться, нікому головою не кивне, і ходить, струнка та рум'яна, своїм теремом, цілком задоволена своєю красою, нікому не відкриваючи свого серця.

Зате молодша сестра, царівна Крижинка, зовсім інша: балакуча, говірка й така гарна, що при вигляді її в самого грізного царя Холоду очі запалюються ніжністю, сиві брови розправляються і по обличчю добра, лагідна усмішка ковзає. Милується цар донькою, любить її і так пестить, що старші царівни ображаються і сердяться за це на царя.

— Крижинка — батюшчина любимиця, — з заздрістю кажуть вони.

І красунею ж вродилася молодша царівна, такою красунею, що іншої такої в усьому Льодяному царстві не знайти.

Локони в царівни — чисте срібло. Очі — як сапфіри сині й як діаманти самоцвітні. Уста червоні, як квітка троянди в долині, а сама вся ніжна та крихка, як коштовне витвір із найкращого кришталю.

Як погляне на кого своїми синіми променистими очима Крижинка, то за один той погляд кожен життя своє готов віддати.

Царівни весело живуть у своєму високому теремі. Вдень вони пляшуть, граються та слухають дивні казки старшої царівни Хурделиці, а вночі виїжджають на полювання за барсами й оленями.

І тоді по всіх горах та ущелинах такий гук і шум піднімається, що люди зі страху від цього шуму поспішають із гір і з лісу до себе додому.

Царівнам тільки й можна вночі з дому виходити. Вдень вони з терему показатися не сміють, бо в царя Холоду й у його доньок-красунь є небезпечний, страшний ворог.

Цей ворог — король Сонце, який живе у високому теремі, вище самого палацу царя Холоду, і то й дело посилає свою рать на Льодяне царство, то й дело шле свої Промені дізнатися-розвідати, як легше й краще перемогти йому непереможного ворога — царя Холоду. А ворожнеча між ними давня, стара. Відтоді, як збудовано кришталевий палац на скелі, відтоді, як стали бджоли за медом у долинах літати, відтоді, як квіти строкатили в лісі й у полі, відтоді й піднялася між царем Холодом і королем Сонцем ця ворожнеча не на життя, а на смерть.

Суворонаказово пильнує цар Холод, щоб лукавий король не проник якимось чином у його царське житло, не спалив своїм фатальним вогнем і доньок його, і самий палац із кришталевого льоду.

День і ніч стоїть варта на караулі навколо царського палацу, і суворо наказано їй стежити, щоб жоден із Променів-воїнів короля Сонця не проник сюди. А царівнам міцно-міцно заборонено вдень виходити з палацу, щоб якимось ненароком не зустрітися з королем.

Ось чому день-денний, поки страшний король гуляє своїми й чужими володіннями, царівни-красуні сидять у теремі й низають перлинні намиста, та ткнуть діамантові пряжі, та складають дивні казки й пісні. А прийде ніч, золоті зорі вкриють небо, ясний місяць впливе з-за хмар, тоді виходять вони з кришталевого терему і скачуть у гони гнати барсів та оленів.

Та не все ж царівнам за барсами й оленями ганятися, та зорі лічити, та діамантові нитки виводити, та дивні пісні й казки складати.

Прийшла пора царівен заміж видавати.

Кликнув цар Холод усіх трьох доньок до себе й каже:

— Діти мої! Не все вам у рідному теремі сидіти під батьківським крильцем.

Видам-но я вас заміж за трьох прекрасних принців нашого краю, трьох рідних

братів. Тобі, царівно Стуже, дам за чоловіка червонощогого принца Мороза; у нього незліченні багатства з підвісок і коштовних оздоб. Незліченними скарбами наділить він тебе. Будеш ти найбагатшою принцесою у світі. Тобі, царівно Хурделице, дам принца Вітра за чоловіка. Він не такий багатий, як його брат Мороз, зате такий могутній і такий сильний, що в могутності й силі немає йому рівного у світі. Він буде тобі добрим захисником-чоловіком. Будь спокійна, доню. А тобі, моя любимице, — з лагідною усмішкою звернувся старий цар до молодшої доньки Крижинки, — дам я такого чоловіка, який підходить тобі найбільше. Правда, він не могутній, як принц Вітер, і не багатий, як принц Мороз, зате вирізняється несказанною, безмежною добротою й лагідністю. Принц Сніг — твій наречений. Усі його люблять, усі шанують. І недарма всіх-то він приласкає, всіх прикриє своєю білою ковдрою. Квіти, трави й билінки почуваються взимку під його ковдрою наче під теплою, пуховою ковдрою. Він добрий і лагідний, тихий і ніжний. А добре, лагідне серце дорожче за всі могутності й багатства в цілому світі.

Низько-низько вклонилися старші царівни батькові, а молодша надула губки, насупила брови й процідила крізь зуби невдоволеним голосом:

— Недобре ти придумав, батюшко-царю. Самого незавидного нареченого мені, своїй улюбленій доньці, видивився. Що толку, що добрий принц Сніг і лагідний, коли він не може ні подарувати мені коштовних уборів, як Мороз сестриці Стужі, ні побитися на смерть, як принц Вітер, з ворогами й усіх своєю силою подолати. До того ж його старші брати над ним таку силу взяли! Вітер його за своїм бажанням крутить, вертить, а принц Мороз одним порухом руки може до місця прикувати, і без його дозволу бідний принц Сніг не здатний і ворухнутися.

— Так це й добре! — промовив цар, насупивши свої сиві брови. — Принц Сніг — молодший із братів, а покора старшим — це одна з найкращих чеснот молодого принца.

Та царівна все своє твердить:

— Не любий мені принц Сніг, батюшку, не хочу йти за нього заміж!

Розсердився, розгнівався цар Холод. Дувнув направо, дувнув наліво. Заскрипіли льоди-льодовики, захолола земля. Усі хутрянні звіри зі страху повтікали в нори, а старий гірський орел змахнув крилами, та тут же й завмер у повітрі.

А цар Холод як заgrimів своїм грізним голосом на молодшу доньку:

— Що ти тямиш, Крижинко? Кращого чоловіка тобі самій не знайти. І не смій упиратися! Йди у свій терем і приготуйся до вечора як слід зустріти нареченого. На сьогоднішній бал у палац запрошено мною всіх трьох принців.

Гірко заплакала царівна, та не посміла не послухатися царя-батюшки і, схиливши голову, побрела у свій терем.

Сіла царівна в куток, срібні сльозинки з синіх очей ронить, і тут же ці сльозинки в прекрасні діамантові крапельки на щоках її перетворюються.

Зібрала діамантові сльозинки в жменю царівна, дивиться на них і думає: «Ось скарби, які я маю збирати тепер, бо в мого нареченого нічого немає і я власними сльозами мушу створювати собі багатство».

Дурненька царівна! Вона не знала, що не багатство становить справжнє щастя кожної істоти.

І раптом бачить царівна, що чудесними вогнями заграли у неї на долоні діамантові сльозинки. Вона перелякано підняла голову й побачила, що у вікно її терему визирає красень хлопчик, такий світлий і радісний, якого вона ніколи не бачила.

— Хто ти? — вигукнула царівна, схоплюючись зі свого місця й підбігаючи до віконця.

— Я слуга одного молодого короля, який гарний, як день, могутній, як гірський орел, і багатий, як три царі Холоду, разом узяті.

— Багатший, ніж мій батько і навіть принц Мороз? — вигукнула здивована царівна.

— Куди перед ним твій принц Мороз! — глузливо промовив хлопчик. — Принц Мороз просто жебрак перед нашим володарем.

— А як звати твого короля? — поцікавилася красуня.

— Його звати король Сонце! — гордо промовив хлопчик.

Ледве встиг він вимовити ці

слова, як царівна з криком відсахнулася від віконця і, в жахі закривши обличчя руками, промовила:

— Іди геть! Іди геть! Я знаю, хто ти! Ти хлопчик Промінь, один із тих, яких посилає король Сонце війною на наше царство. Як ти насмілюся і зміг проникнути сюди, коли навколо нашого палацу стоїть варта?

Хлопчик Промінь лише усміхнувся у відповідь своїми сяючими очима.

— Усі ваші тепер зайняті приготуваннями до балу. Ваші вартіві, Зефіри, розлетілися в різні боки з запрошеннями для гостей. Я скористався цим і, як найменший зі слуг мого короля, проникнув до твого терему. Що скажеш ти на це, царівно Льодиночко?

— Скажу одне! — гнівно тупнувши ніжкою, вигукнула царівна. — Скажу одне: твій король — заклятий ворог наш, і я зараз же гукну варту, яка прибіжить схопити тебе.

— Не поспішай, царівно! — промовив хлопчик Промінь у відповідь спокійним голосом. — Ну, схопиш ти мене, а потім що? Будеш кружляти, як дурна кізочка, на балу зі своїм нареченим Снігом, і то, якщо старші принци: Мороз і Вітер, дозволять йому кружляти. А потім віддадуть тебе заміж за бідного принца, їхнього молодшого брата, і проживеш ти своє довге життя, не бачивши ні розкоші, ні могутності, ні багатства, ти, найвродливіша з царівен. А в цей час твої сестри прославляються через своїх чоловіків. Їх чекає багатство і могутність.

— Ах, правду ти кажеш, хлопчику Проміню, — промовила Льодиночка, — щиро правду. — І вона сумно схилила свою прекрасну голівку.

Хлопчик Промінь довго мовчки дивився на неї. По обличчю його промайнула хитра усмішка.

— Не сумуй, красуне Льодиночко! — промовив він найлагіднішим голосочком. — Я не дарма проник у твій терем. Я прилетів сюди з метою посватати тебе за такого знатного нареченого, такого багатого, що твої сестри луснуть від заздрощів, дізнавшись про це. Хочеш бути дружиною самого короля Сонця, мого володаря?

Царівна Льодиночка навіть завмерла від жаху, почувши це. Вона довго не могла промовити ні слова, а коли заговорила знову, то голос її тремтів від хвилювання і страху.

— Ні, ні. Король Сонце наш ворог. Недарма мій батько, цар Холод, всіляко ховає всіх нас від нього. Сонце тільки й шукає нагоди погубити нас, — завершила вона з трепетом.

— І ти віриш цьому, маленька царівно? — дзвінко розсміявся Промінь. — Усе це дурниця: король Сонце найкращий із царів всесвіту. Він турботливий і лагідний, як ніжна мати. Якщо цар Холод не хотів, щоб ви познайомилися з

ним, то це лише тому, щоб ти і сестри твої не побачили, що сам він, могутній ваш повелитель і батько, куди слабший за великого короля Сонця...

— Отож воно що! — задумливо промовила царівна. — А я думала... Чому ж він воює з батеньком? — раптово висловила вона мелькнулу думку.

— Чому? А ось зараз дізнаєшся!.. — дзвінко розсміявся сонячний Промінь. — Король Сонце любить тебе і хоче взяти тебе за себе заміж, а батенько твій проти цього. Йому не вигідно, щоб його зять був знатнішим за нього.

— Розумію тепер, — проговорила тихо принцеса, — все розумію... А якщо я й справді вийду за Сонце, він пошиє мені таких самих уборів і нарядів, які Мороз зробить сестриці Стужі?

— У сто разів красивіше і багатше вбере тебе мій король, царівно! — упевнено промовив хлопчик Промінь.

— Ну, тоді я готова бути дружиною твого короля, — весело промовила Льодиночка. — Уявляю, як позавидують мені сестри і сам батенько-цар, коли побачать мене найбагатшою і найзнатнішою королевою у світі!

І царівна Льодиночка гордо випросталася і кинула на хлопчика Проміня такий погляд, наче вона вже була його царицею, а він її підданим.

— От і чудово, ваша високосте, моя майбутня королево, — з низьким поклоном промовив Промінь. — Я так і думав, що ви найрозумніша царівна у світі і скоро зрозумієте тих, хто щиро бажає вам добра, — з тонкою усмішкою додав він. — А тепер чи не угодно вам пожалувати за мною?

— Куди? — перелякано промовила царівна.

— У царство короля Сонця, мого володаря! — з новим поклоном промовив Промінь.

Царівні Льодиночці дуже сподобалося таке шанобливе звертання. Вона любила лестощі.

Хлопчик Промінь плеснув у долоні, і вмить легка колісниця кольору ранкової зорі, сплетена з пелюсток троянд, з'явилася перед нею. Дві велетенські мохнаті бджілки везли її.

— Сідайте швидше, царівно, — квапив її хлопчик Промінь, за мить займаючи місце на козлах, — а то наші коні, діти сонячних днів, замерзнуть у вашому холодному царстві.

Льодиночка не змусила себе запрошувати вдруге. Знатність, могутність і багатство, які усміхалися їй у самому недалекому майбутньому, змусили її весело і легко стрибнути в рожевий екіпаж, і вони помчали.

Здивована варта льодяного палацу царя Холода зі страхом побачила царівну, що пронеслася повз неї, але поки встигла підняти тривогу. Льодиночка з Промінем були вже далеко. Їм назустріч потрапилася бабуса Хурделиця, з голови до ніг закутана в своє біле покривало.

Вона загрожувала ціпком, намагаючись перегородити шлях царівні, і кричала:

— Бережися, царівно, не слухай лестивих промов! Будь покірна батькові. Повертайся! Повертайся!

Але Промінь лише зі сміхом зазирнув в обличчя старій, і та з гучним прокляттям що духу помчала в гори.

Тим часом білі льодовики і замети зникли. Теплом і ароматом повіяло на царівну. Перед нею показався розкішний сад.

Там прогулювалися феї, повітряні і ніжні, як сон. Їхнє довге волосся відливало золотом, алі уста усміхалися; їхні легкі сукні, соткані з пелюсток троянд і лілій, були найніжніших відтінків. Легкі і повітряні, вони носилися, танцюючи в повітрі, ледь шелестячи своїми легкими крильцями, що здавалися срібними в блиску травневого дня.

За одну мить, побачивши царівну, що з'явилася серед них, вони залепетали дзвінками, як сопілка, тоненькими голосочками:

1-ша фея: Яка гарненька дівчинка!

2-га фея: Зовсім не гарненька! Закуталася в таку спеку і виглядає шматочком снігу!

3-тя фея: У неї очі, як синє озеро!

4-та фея: Наші різнокольорові оченята виглядають куди краще!

5-та фея: Вона нікуди не годиться. Вона ніщо в порівнянні з нами по вроді!

6-та фея: Вона важка і незграбна і не може кружляти в повітрі, як ми.

7-ма фея: Просто льодяна бурулька, якій немає місця в нашому чудовому царстві.

8-ма фея: Потворна бурулька, і більше нічого.

І потім усі феї разом закричали:

— Бурулька! Бурулька! Бурулька!

Бідній царівні Льодиночці хотілося заплакати від горя і образи. Але її сині очі не знали сліз. Її серце лише захололо ще більше. Воно до країв наповнилося тепер гордим презирством до маленьких фей за їхнє недобре ставлення до неї. І вона гордо і голосно промовила:

— Ага, ви смієтеся тепер надо мною, я здаюся вам гидкою і смішною, але коли я буду вашою повелителькою, дружиною короля Сонця, ви будете низько кланятися мені і все в мені знайдете прекрасним.

І наче вже передчуваючи свою перемогу над насмішницями-феями, царівна Льодиночка гордо пройшлася перед ними, обдаючи їх холодом з голови до ніг.

— Ах, противна бурулько, що вона говорить? — вигукнули ніжні феї і загрозово наступили на царівну Льодиночку, розмахуючи перед самим її обличчям своїми крильцями.

Раптом глухий гул пронісся по світлому царству. Тисячі різнокольорових метеликів заметушилися в різні боки. Зграя жайворонків піднялася в блакитному повітрі і заспівала хором.

Ах, що це була за пісня!

Такої пісні царівна Льодиночка в житті не чула у своїх нагірних льодовиках. Сестра Заметіль співала гірше, у сто разів гірше за дзвінких жайворонків.

Хлопчики Промені з'явилися в величезній кількості і стали двома рядами на пишній квітковій галявині.

— Король Сонце йде! Король Сонце йде! — зашепотіли веселі феї і стали причіпуватися в очікуванні свого молодого володаря.

І раптом усе разом чудово засяяло в світлому царстві. Царівна Льодиночка навіть мимоволі зажмурилася. Стільки блиску і світла було навколо, що очам ставало боляче.

Несподівано з'явився на золотій колісниці златокудрий юнак такої вроди, якої ще не бачила Льодиночка. І весь він сяяв; сяяло навіть його волосся, очі і одяг. На пишнокудрих кучерях лежала золота корона, від якої і походило сяйво, що боляче різало очі. Ціла свита хлопчиків Променів товпилася навколо.

Усі феї при вигляді короля впали на коліна. Одна царівна Льодиночка гордо вийшла вперед. Окинувши зверхнім поглядом натовп фей, вона сміливо подивилася на

красеня короля і сказала:

— Дурні, маленькі, нікчемні дочки повітря насмілилися сміятися з мене, могутньої царівни, їхньої майбутньої володарки. Покарай їх, королю Сонце, покарай нехайно!

Король ніжно підвів очі на царівну.

— Ось зараз побачите! Ось зараз побачите! — вигукла тріумфуюча Льодянка, звертаючись до фей. — Я наречена короля Сонця, і ви мусите вклонитися мені як вашій володарці-королеві.

Вона хотіла ще щось додати, та раптом зупинилася.

Цілий сноп променів вирвався із золотих очей короля Сонця. Розжареними голками вони вп'ялися в обличчя Льодянки.

З її грудей вирвався гучний крик, ноги підкосилися, очі заплющилися, і вона впала навznak, бліда як смерть.

І під палючим поглядом короля Сонця Льодянка швидко танула, танула...

На горах, у льодовиках старий цар Холод ридав у відчаї, дізнавшись про загибель доньки. Стужа і Хуртовина вторили йому, оплакуючи красуню-сестричку.

А Льодянка розтанула, зовсім умерла, умерла, спалена Сонцем, його золотими очима.

Від неї вже не лишилося й сліду, коли король Сонце звелів фейкам-насмішницям:

— Плетіть хороводи й співайте пісні. Я вирушаю воювати з царем Холодом і невдовзі сподіваюся святкувати перемогу над моїм ворогом.

І феї з веселими піснями полетіли в різні боки з радісною звісткою, а люди щасливими усмішками зустріли благу вість про наближення Сонця, їхнього улюбленого, світлого короля...